

13. Чвыкалов В. В. Гендерная политика советского государства в социальной сфере в целях защиты прав женщин. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gendernaya-politika-sovetskogo-gosudarstva-v-sotsialnoy-sfere-v-tselyah-zaschity-prav-zhenshin/viewer>

Кучеренко Лілія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПАРТІЙНІ ГЕРОЇ ТА ВОРОГИ КИТАЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Анотація. У роботі досліджено образи ворогів КПК під час проведення Культурної революції в 1966–1976 рр. та спотворення керівництвом держави нових національних героїв.

Ключові слова: Китай, КПК, Мао Цзедун, агітаційний плакат, Культурна революція.

Abstract. The paper examines the images of the CCP's enemies during the Cultural Revolution in 1966–1976 and how the state leadership created new national heroes.

Keywords: China, CCP, Mao Zedong, propaganda poster, Cultural Revolution.

Китайська культурна революція поставила під сумнів дійсність, в якій жили люди ще декілька років тому. Змінювалися політичні кампанії, гасла та основи соціального життя. Основною метою візуальної пропаганди цього періоду стає мотивація людей до подвигів в ім'я Батьківщини, становлення доброчесного працівника, який закінчив своє життя на виробництві задля величі країни. Отже, надзвичайно важливо дослідити, як партія змінювала та формувала нові погляди людей відносно національних ворогів та героїв, з яких необхідно було брати приклад.

Фактично напередодні Культурної революції Мао зміг завершити процес формування культу своєї особистості та ще кількох партійних діячів, зокрема своєї дружини Цзян Цзін та Лінь Бао. Неодмінно політичні плакати підкреслювали зв'язки вчення Мао з ідеями класиків – К. Маркса, Ф. Енгельса В. Леніна та Й. Сталіна, що чудово відбивається на плакаті 1967 р. «Хай живе марксизм, ленінізм і вчення Мао Цзедуна!». Маоїзм, особливо після смерті Й. В. Сталіна в 1953 р., розцінювався як вчення, що продовжує традиції марксизму, ленінізму і сталінізму [2, с. 293].

Також після IX з'їзду компартії в квітні 1969 р. офіційно закріплено ідеологію маоїзму [1]. Від керівництва пролунав заклик залишатися на своїх робочих місцях та продовжувати боротьбу з ворогами партії.

Досить цікавою є термінологія, якою послуговувалися у проведенні боротьби з антипартійними діячами. Кампанію «Монстри і демони» було впроваджено для боротьби з фахівцями, вченими, владними верхівками і «людьми, які вкоренилися в ідеологічних і культурних невідповідних позиціях» під час Культурної революції. Після публікації редакційної статті «зметемо усіх монстрів і демонів» в журналі People's Daily від 01 червня 1966 р., а також після

її ретрансляції і передруку червоногвардійці почали величезну чистку, яка охопила всю країну, переслідуючи всіх тих, хто нібито відповідав опису [4]. Після того, як цих «демонів» знаходили, їх забирали в спеціальне приміщення, здебільшого це також були звичайні кімнати, конюшні, склади або підвали, або храми. Через те, що не було юридичних процедур для розв'язання цієї проблеми, перебування в цих приміщеннях могло тривати місяцями та роками. На плакатах під назвою «Рішуче розбити тих партійних керівників, які вважають за краще йти капіталістичним шляхом!» та «Сто клоунів, 1966 р.» чітко вказано на той шлях, яким має йти соратник Мао Цзедуна в боротьбі за соціалізм. Подекуди на плакатах були зображення антипартійних діячів, яких необхідно було ліквідувати насамперед.

Чільне місце також приділялося зображенню героїчних особистостей революції. Одним з найбільш відомих народних героїв у Китаї доби Культурної революції стали Лей Фен, Ян Кайхуей, Ван Цзе, Кай Юнсян [2, с. 316].

Хтось із них був звичайним солдатом або робітником, але Ван Цзе, наприклад, зміг захистити 12 хунвейбінів від протипіхотної міни, яка випадково вибухнула під час навчань, а Кай Юнсян – врятувати цілий потяг революціонерів від зіткнення з деревом [2, с. 309–317].

Важливим народним та партійним героєм був також вигаданий персонаж кінофільму, який став прикладом для підростаючого покоління. Пан Дунцзі (潘冬子) є головним героєм дитячого фільму «Сяюча Червона зірка» 1974 р. (рис. 4). Основний сюжет полягає в тому, що маленькому хлопчикові дідусь подарував блискучий червоний значок, який в подальшому надихав хлопця на боротьбу з японським загарбником та іншими народними ворогами [5].

Одним з основних жіночих героїчних образів була Лю Хулан (刘胡), яка стала прикладом від самого заснування КНР. Вона створила відділ Федерації жінок, і, як його очільниця, брала активну участь у мобілізації своїх односельців для підтримки КПК у громадянській війні. Однією з особливостей стало те, що вона мала свій меморіальний зал, а Мао присвятив їй гасло «Велике життя, славна смерть» [3]. Попри те, що за останні десятиліття її замінили більш оновлені наступники, вона залишалася у пантеоні героїв.

Отже, політичний агітаційний плакат років Культурної революції був покликаний запевнити людей у правильності соціалістичного майбутнього, довести, що капіталісти та імперіалісти не мають шансу на спокійне життя в китайському суспільстві, тому вони мали бути підданні репресіям з боку хунвейбінів. За допомогою образів героїв Китаю підвищувалася вмотивованість населення до революції та дотримання ідеологічної теорії Мао. Дослідження не вичерпує всієї глибини й розмаїття проблеми. Для подальшого повнішого та всебічного аналізу візуальної пропаганди в Китаї XX ст. планується залучення нових джерел і літератури.

Джерела та література

1. Высказывания Мао Цзедуна, содержащиеся в документах IX съезда КПК. 2015. URL: http://library.maoism.ru/last_opinions.htm

2. Кузнецов Д. Пропаганда и наглядная агитация в КНР: история и современность. Москва: Флинта, 2016. С. 247–360.

3. Liu Hulan. *Chinese Posters*. 2019. URL: <https://chinese posters.net/themes/liuhulan>

4. Monsters and Demons (1966–1967). 2017. URL: <https://chinese posters.net/themes/monsters-demons.php>

5. Pan Dongzi. *Chinese Posters*. 2004. URL: <https://chinese posters.net/themes/pandongzi>

Ллюхіна Катерина

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

БЛОКОВЕ ПРОТИСТОЯННЯ В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Анотація. У статті розглянуто причини та еволюцію використання спорту як інструмента великої політики двох блоків з часу виступу СРСР на Іграх Олімпіад в Хельсінкі до закінчення «холодної війни». За допомогою аналізу публікацій та статистичного методів простежуються різні напрями використання спорту як інструмента для взаємовпливу політичних акторів.

Ключові слова: спорт, «холодна війна», СРСР, США.

Abstract. The article considers the reasons and evolution of the use of sports as a tool of big politics of the two blocs from the time of the USSR's performance at the Olympic Games in Helsinki until the end of the Cold War. Through the analysis of publications and statistical methods, various directions of using sports as a tool for the interaction of political actors are traced.

Keywords: sports, Cold War, USSR, USA.

Порушення принципів олімпізму, проголошених П'єром де Кубертенем, виражене в політизації спорту [3, с. 11] спостерігається з початку відродження Ігор Олімпіад, що проявляється у використанні політичними акторами олімпійської арени для просування своїх ідеологій для впливу на масову свідомість. Після Першої Світової війни, коли на мапі світу з'явилося багато нових держав та державних утворень, націоналістичні ідеї стали переважати у суспільстві, що не могло не вплинути на трансформацію ідеї олімпізму [7, с. 99]. У такий спосіб Ігри Олімпіад «еволюціонували в ритуалістичну боротьбу однієї нації над іншою. Олімпійські атлети стали солдатами спорту, пронизаного гротескною концепцією національного престижу» [2, с. 65].

Спорт як інструмент тиску на владу. З часів встановлення Ялтинського-Постдамської системи міжнародних відносин до закінчення «холодної війни» у системі олімпійського руху відбулися значні зміни. Після Другої світової війни у США поширювалися ідеї про подальше зміцнення позицій у світі, для цього було використано цілий комплекс силових і несилових засобів. Обидва блоки використовували міжнародну арену для появу своїх політичних інтересів, намагаючись здійснити вплив на масову свідомість. США, дотримуючись доктрини «стримування», відмовлялися від активної дипломатії з СРСР і